

Nr 938

Av herrar Larsson i Borrby och Boo, *angående samhällsplaneringen och välfärdsutvecklingen.*

(Lika lydande med motion nr 736 i Första kammaren)

Nationalinkomsten per capita har i den allmänna debatten kommit att utgöra ett mått på vår välfärd. Att icke så är fallet är ett känt faktum — åtminstone bland ledande ekonomer — men alltför litet görs för att bringa klarhet i begreppen i den allmänna debatten.

Av praktiskt beräkningstekniska skäl har man valt att beräkna den ekonomiska välfärden som ett mått på den allmänna välfärden, trots att de ekonomiska beräkningarna är behäftade med grova fel och utelämnade poster. Vi vill här kort peka på några av de poster som utelämnas.

Bland de arbetsinsatser som utelämnas är hemarbetet. I Sverige fanns år 1963 1 300 000 hemarbetande kvinnor. Förhållandet att landets största arbetsgrupp inte värderas på riktigt sätt i nationalinkomstberäkningarna gör att man kan ifrågasätta det berättigade i att över huvud taget använda de nuvarande beräkningarna ens som ett mått på den rent ekonomiska välfärden. För barnen och familjerna är det uppenbart att hemarbetet har stor betydelse för välfärden.

Också ur andra aspekter är det nuvarande ekonomiska välfärdsbegreppet missvisande. Buller, luft- och vattenföroreningar är minusposter eller kostnader som vi får betala för en högre materiell standard, men från vilka man bortser i inkomstberäkningarna. Hela det område som bör omfattas av miljöpolitiken utelämnas i det ekonomiska välfärdsbegreppet. Miljöförsämringar, såsom luft- och vattenföroreningar, nedskräpning, buller och naturförstöring liksom stress och psykiska störningar på grund av för höga krav på den mänskliga organismen, har blivit uppoffringar, en kostnad med vilken vi betalar vår ökade nationalinkomst. Ett samhälle med en omfattande psykisk nedslitning av människor kan inte sägas vara en välfärdsstat.

Naturkapitalet, som är grunden för hela vår existens, tär vi på i accelererande takt på grund av det höga tekniska kunnande som vi besitter. Redan nu börjar vi skönja de avbetalningar som vi måste göra på den skuld vi lämnar efter oss. De arbeten som står framför oss för att rena luft och vatten, hejda förstöringen och återställa naturen där det inte redan är för sent att skapa drägliga bomiljöer, för att nämna några viktiga områden, kommer att kosta svindlande summor i traditionellt ekonomiskt beräknings-

sätt. Det ekonomiska välfärdsmått, som vi i dag använder, utelämnar sanningen om dessa för vår livsmiljö så viktiga frågor.

Fritiden och dess förändringar registreras missvisande på nationalinkomstberäkningarna, förutsatt att människor värderar fritid som något positivt och värdefullt för välfärden. När inkomsten går ner på grund av en frivillig ökning av fritiden eller den obetalda sysselsättningen, måste förändringen vara fördelaktig för de inblandade. Eljest skulle man aldrig ha gått med på en minskad inkomst. Nationalekonomen Due har med rätta påpekat att en optimal välfärd inte kräver en allt högre inkomst utan att man skall göra en optimal fördelning mellan arbete och fritid.

Anledningen till att vi aktualiserar dessa frågor är att det blir mer och mer uppenbart att utvecklingen håller på att styras in på ogynnsamma banor, både vad naturresursernas användning beträffar och vad det gäller människornas egen situation i miljön. Det är politikernas uppgift att leda utvecklingen i riktigare banor, och vi menar att en av de viktigaste uppgifterna i dag är att formulera ett riktigare program, en bättre målsättning för vårt samhälle till grund för det allmänna handlandet i framtiden. Nya och långsiktigt hållbara välfärdsåtgärder måste skapas. Därför är det angeläget att man försöker värdera de välfärdsfaktorer som nu utelämnas i beräkningarna. Det är en svår uppgift beroende på anknytningen till mer eller mindre svårämbara förhållanden och etiska begrepp. Den yttre ramen bör vara dels en riktig hushållning av naturresurserna, dvs. vi måste se till att vi lever på räntorna till naturkapitalet och se till att de produkter som vi använder kommer tillbaka i cirkulationen igen, dels den mänskliga organismens biologiska förmåga att anpassa sig i olika omgivningar och dess behov. Sedan vi tagit reda på hur stora resurser vi har att röra oss med i övrigt, måste fördelningar ske så att alla får del av en ekonomisk och social grundtrygghet.

För att på allvar kunna ta itu med de frågor som här berörts måste inställningen till miljöfrågorna förändras. Det är angeläget att upplysningen kring frågorna om naturresursernas långsiktiga användning, föroreningarna och de bioekologiska sambanden snarast höjs och debatten stimuleras.

Det hittills utförda utredningsarbetet angående miljövärdningsforskningen har klarlagt situationen inom stora delar av nämnda forskning. Dock har, enligt vår mening, vissa väsentliga frågor inte alls eller endast delvis berörts. Kommer naturtillgångarna att räcka till för den stora och ständigt ökande exploatering som sker? Likaså saknas material om urbaniseringens inriktning mot stora tätbefolkade bebyggelseansamlingar och bebyggelseplaneringen över huvud taget och dess konsekvenser ur miljösynpunkt. De biologisk-ekologiska sambanden mellan de levande organismerna och särskilt människan å ena sidan och den omgivande fysiska och sociala miljön å den andra kan utvecklas betydligt mer än som gjorts i utredningsarbetet, liksom medicinska och sociologiska förhållanden.

I olika sammanhang har från vårt håll betonats nödvändigheten av ett

samband mellan miljövården i vid bemärkelse och människan. Först när helheten är klar kan vi bedöma vilka åtgärder som måste sättas in. Kulturlandskap skall inte räddas för sin egen skull utan för att människor har glädje därav. På samma sätt kan man argumentera beträffande alla frågor som bidrar till en god livsmiljö, inte bara för vår generation utan även för framtiden.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om åtgärder för att skapa värdeått och målsättningsnormer för samhällsplaneringen och välfärdsutvecklingen i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1968

Einar Larsson (cp)

i Borrby

Karl Gust. H. Boo (cp)
